

Úprava okolí Mariánského sloupu a jeho historie

To, že máme v Kostelci na Hané Mariánský sloup, někteří z Vás nejspíš netuší. Je to možná i tím, že je umístěn po pravé straně hlavního vchodu do kostela Svatého Jakuba Staršího. Mírně v závětří kostelní věže je ukryt zrakům veřejnosti. Jen z chodníku kolem farní zahrady je patrná horní kamenná socha Madony. Pravá strana s Mariánským sloupem je v dispoziční rovnováze s Misijním křížem na levé straně, který byl v minulém roce obnoven.

Morový sloup leží na zděné podezdívce a pískovcovém bloku. Spolu s tímto podstavcem je vysoký něco málo přes 5 metrů. Na jeho vrcholu stojí na obláčku socha Panny Marie s Ježíškem v náruči a s dvanácti hvězdami kolem hlavy. Na svém spodní hranaté části nese zvýrazněný letopočet 1709. Je tak po sklepních portálech ve farním dvoře a pozdně barokním zvonu třetí nejstarší dochovanou, jasně datovanou památkou v našem městečku.

Na morové nebo též mariánské sloupy narazíte v řadě měst, nejen u nás, ale i v Evropě. Kupříkladu ten v Olomouci je svým nádherným provedením a velikostí zapsán mezi památky UNESCO. Ten pražský byl v minulém roce obnoven na Staroměstském náměstí, když byl před tím v roce 1918 pobořen. Důvodem jejich budování byla úcta a vděčnost k Panně Marii za záchranu životů během morových epidemií nebo válečných útoků. Právě k Bohorodičce se naši předkové nejvíce obraceli ve svých prosbách a modlitbách. Když pak epidemie nebo obležení měst ustoupili, byl čas projevit a zhmotnit vděk zbylých přeživších s přáním o budoucí ochranu.

Proč, ale máme Mariánský sloup u nás? Kdo jej nechal postavit? Proč nestojí třeba na náměstí, jako v jiných městech? To jsou otázky, které by bylo dobré objasnit a připomenout si tak střípek z kostelecké historie.

Při hledání odpovědí na otázky kolem naší památky je možné se opřít o tři dochované kroniky. Pamětní knihu městečka Kostelce (1883-1928), Pamětní knihu farnosti Kostecké (1898-2005) a Školní kroniku (1885-1950). Jejich pisatelé čerpali dřívější údaje o starých událostech z různých listin, matrik a ústně podaných vyprávění. O soše Panny Marie na sloupu je zmíněno v souvislosti s knězem Martinem Norbertem Antonínem Krušem, který zde zastával funkci duchovního správce mezi roky 1699 - 1722. Tento kněz byl prý velké postavy a kromě jiného vynikal svojí velkou silou. Za svého působení nechal ulít třetí zvon, který však v roce 1894 pukl. Na onom zvonu byla latinsky psaná informace, že kromě zvonu nechal postavit hlavní oltář ve starém kostele a také sochu Panny Marie na kamenném sloupu před hřbitovem. Tedy na jiném místě, než stojí dnes.

Na staré pohlednici z roku 1911 je socha na sloupu viditelně umístěna v rohu u zdí starého hřbitova a staré školy. Dříve stála v tomto místě úmrličí komůrka, nyní je to průchod na školní dvůr. Prostor před kostelem, respektive starým hřbitovem, byl v době zbudování Mariánského sloupu daleko prostornější a dá se říci i centrem Kostelce. Pozdější stavbou školy a především osazením líp došlo k překrytí tohoto monumentu. Kdy přesně došlo k přenesení sloupu na nové místo, není nikde zaznamenáno. Určitým upřesněním je zaznamenána událost z roku 1930. V tomto roce došlo k restaurování sochy sv. Valentýna a umístění na její současné místo vedle staré hřbitovní brány. Je uvedeno, že původně stávala socha dobrých 150 let právě na pravé straně kostelní věže. Pro její velmi špatný stav byla odstraněna a nahrazena přeneseným Mariánským sloupem, který zde získal větší a důstojnější prostor.

Co však dalo příčinu vzniku kosteleckého morového sloupu v roce 1709, není v našich kronikách zmíněno. Obléhání Kostelce se dá vyloučit, stejně jako vojenský konflikt v této době. Co se týká epidemií „pravým morem“, tak ty proběhly v našich zemích v roce 1679 a další až v roce 1714. Takže žádná v hledaném období. Souhrnné označení „morové rány“, jako impuls pro stavbu morových sloupů, byly však dříve označovány i jiné epidemické nemoci. Odpověď je proto nutné hledat v matrikách zaznamenávajících úmrtí. Pro kosteleckou farnost je touto knihou nejstarší dochovaná matrika, do které byly zapisovány pohřby od roku 1657. Bohužel důvody úmrtí jsou obecně ve všech matrikách uváděny až od 19. století. O náznaku nějaké „morové rány“ je tak možné usuzovat pouze ze součtu pohřbů za každý rok. Běžný počet úmrtí v Kostelci a přifařených obcích dosahoval na začátku 18. století kolem třiceti za rok, a to dvě až tři za měsíc. Pouze v roce 1708 je toto číslo výrazně vyšší. Jen za červen a červenec uvedeného roku zemřelo celkem dvacet dva dětí ve věku od jednoho dne do devíti roků, přičemž žádný dospělý. V dalších měsících, ani v dalších následujících letech již toto číslo ani zdaleka nedosahovalo takového počtu. Z tohoto údaje je proto možné usuzovat, že oním důvodem pro stavbu našeho morového sloupu je některá z dětských infekčních nemocí.

V letošním roce došlo po vzoru okolí Misijního kříže i k úpravě okolí Mariánského sloupu. Pro snížení vlhkosti zdiva v tomto místě byla odstraněna navršená zemina a opravena izolace. Z obnaženého zděného podstavce byla odstraněna popraskaná omítka a nahrazena novou v imitaci pískovce. Celý sloup je stále ve velmi dobrém stavu, protože byl v roce 2005 restaurován Ak. sochařem Tikalem a opatřen plechovou stříškou od Uměleckého

kovářství Stawaritsch. Nyní je kamennými kostkami vytvořený půloblouk vysypaný kačírkem, což tomuto místu dodává náležitou důstojnost.

Dnes už nebudeme stavět další Mariánský sloup, i když by si to aktuální pandemická situace klidně zasloužila. Věřím, že úpravou prostranství kolem této památky projevujeme zároveň i úctu k Panně Marii. Podobně jako naši předkové vyprošujeme u ní společnou modlitbou: Pod ochranu Tvou se utíkáme... ochranu před současnou „morovou ranou - covidem“ všem spoluobčanům.

Za pastorační radu farnosti Jiří Vrba

